

Undersøgellesgruppe/-område:

Vores målgruppe er brugerne af gaderummet (GR). Aldersmæssigt har vi begrænset os til de unge, der er over 18 år, af hensyn til egen myndighed.

GR er et døgnåbent sted på Nørrebro for gadebørn og andre udstødte eller marginaliserede unge. Det er også et sted for almindelige unge, der er i knibe og nød. Det er unge, som enten ikke har råd til at søge psykolog, eller har dårlig erfaringer med det etablerede behandlersystem.

Regnbuen som er en del af GR, er et psykologisk rådgivnings- og behandlingstilbud. Behandlingen er et medicin frit alternativ til den behandling der almindeligvis tilbydes.

Det sociale problem:

Unge hjemløse der ikke passer ind i det etablerede behandlersystem.

Metode:

Af metoder har vi valgt interview med en bruger af GR og stedets psykolog Kalle Birk Madsen, samt telefonisk interview med socialrådgivere fra tre lokalcentre i København. Desuden anvender vi teorier om udstødte grupper (Bømler), gruppeproces (Heap), mikrosociologisk og socialpsykologisk teori om subkultur, social integration (Giddens) samt relevant lovgivning. Sluttelig vil vi opsummere og afrunde med spørgsmål, der lægger op til diskussion.

Analyse:

Gaderummets værdigrundlag / ideologi med baggrund i T. U. Bømler og Ken Heaps teorier.

Bømler¹ skriver om et ændret værdigrundlag i de alternative forsøgs- og udviklingsprojekter med svage og udstødte grupper. De alternative er baseret på et subjektivt værdigrundlag, hvor indsatsen ikke altid er målbar og synlig ud fra nogle på forhånd fastlagte standardiserede mål og krav. Modsat de etablerede og offentlig finansierede indsatser, som er baseret på et objektive og målbart værdigrundlag, hvori den enkelte skal indpasses efter et på forhånd defineret grundlag. Med det subjektive værdigrundlag, arbejdes der ud fra et menneskesyn om, at der eksisterer forskellige livsformer, samt at der indenfor disse er individuelle krav og forudsætninger til at opnå en god livskvalitet.

Når vi ser på GR, tages der i arbejdet udgangspunkt i den enkelte unges livssituation samt dennes individuelle behov. GR er brugerstyret, og de unge definerer selv hvilke behov og regler, der er nødvendige for dem. Eksempelvis kan der nævnes afholdelse af ugemøder, ingen accept af stiknarkomaner, ingen alkohol på hverdage, accept af hashrygning, ingen offentlig registrering².

¹ T. U. Bømler; "Når samfundet udstøder". 2000

² Interview med Kalle B. Madsen

Bømler skriver også, at man i arbejdet ud fra det subjektive værdigrundlag, ikke kan anvise skræddersyede og generelle metoder i omsorgsarbejde med svage og udstødte, samt at det heller ikke kan planlægges i politiske målformuleringer eller ud fra kriterier om at målbare og registrerbare resultater skal kunne fremvises. Arbejdet besværliggøres, da samfundet/det offentlige udfra målsætningen om integration og normalisering har brug for at se positive og synlige resultater af det sociale arbejde, der bliver udført. For GR er det ikke muligt på samme måde som i offentlige og mere specialiserede indsatser at synliggøre konkrete resultater af arbejdet, bl.a. pga. at den unge kan henvende sig anonymt. Vi mener, at dette kan være en af årsagerne til, at GR ikke har kunnet finde politisk medhør i forhold til at blive støttet økonomisk fra offentlig side, samt vanskeliggjort deres argumentation overfor kommunen mht. at kunne påvise en nytteværdi for de unge udstødte, der kommer i GR. Efter at CASA i en evalueringsrapport synliggør, at GR har en positiv indflydelse på en gruppe af unge udstødte, overvejer Københavns kommune nu efter 8 år positivt at acceptere og støtte stedet økonomisk³.

Gruppeproces

Grundtanken⁴ i gruppearbejde er, at medlemmerne både kan hjælpe sig selv og hinanden ved at sammenligne holdninger og erfaringer, ved at udveksle ideer og løsninger og ved at udvikle personlige forhold indbyrdes.

Heap har konstrueret en model (Heap 1974,1979), der sigter imod en trinvis fremstilling af gruppeprocessens vigtigste træk. Den karakteriseres ved overensstemmelse mellem psykosociale behov og problemer hos medlemmerne. Hvor der finder interaktion sted, vil det føre til opdagelse af fællesskab og dermed gensidig identificering. Den "vi-følelse" der opstår i gruppen, er kilden til medlemmernes evne til at give hinanden støtte og til at muliggøre mere vellykket selvrepræsentation igennem kollektiv styrke. Udviklingen af gruppebånd/fællesskab er den mest afgørende del af gruppeprocessen, for behandling og vækst i grupper.

En af gruppelederens nyttigste værktøjer er at gøre brug af sin rolle som model. Når normer etableres kæmper gruppen ofte med at håndtere den vanskelige situation, der har bragt dem ind i gruppen. Gruppelederen kan bidrage til en mere direkte tilnærmelse til problemerne, ved selv at fremstå som model på en person, der ser fordelen ved at erkende de eksisterende problemer. Målet ved det meste gruppearbejde er at fremme modning og social læring. Brugere bør gøre erfaringer som indebærer udfordringer, tilfredsstillende og giver mulighed for at stræbe efter den gensidige tilpasning, der er nødvendig for social vækst.

³ Nørrebrobladet, 20. november 2002

GR arbejder gruppeorienteret ud fra en kollektivistisk tankegang⁵. Kalle, som er psykolog af GR, omtaler stedet som brugerstyret af de unge. GR ville dog ikke eksistere uden Kalle, da det er ham alene, der står for driften og også deltager aktivt i de ugentlige søndagsmøder. Vores indtryk er, at Kalle bestemt fremstår som rollemodel og en slags leder for de unge.

Ideologien bag GR er, at brugerne skal drage nytte af hinandens ressourcer, som man også oplever i de mere strukturerede grupper. Ved at komme i GR finder brugerne andre unge de kan identificere sig med og støtte sig til, hvilket er grundtanken i gruppearbejde. Citat fra bruger: *"Jeg kan komme her og spise, sove og være sammen med andre mennesker"*

Er Gaderummet med til at fastholde de unge i en udstødningsproces.

Teorien fra den mikrosociologiske og socialpsykologiske litteratur om subkultur⁶ siger, at samfundet består af en majoritet, der har et sæt fælles værdier og normer. Derudover findes mindre grupper, der har et anderledes værdi og normsæt. Hvis værdierne og normerne bare er anderledes fra majoriteten af samfundets, betegnes det som en subkultur, men hvis de er i direkte modstrid betegnes det som modkultur. Brugergruppen i GR vil vi betegne som en subkultur. Kalle gør opmærksom på, at gruppen af unge hjælper og støtter hinanden i, hvordan man, selvom man har andre normer og værdier, kan klare sig i majoriteten af samfundet. F.eks. lærer den unge, af de andre unge, at det er uacceptabelt at sidde at råbe under f.eks. et brugermøde. Et andet eksempel er, at nogle af de unge er kommet ud af kriminalitet efter at have været en del af GR. På den måde mener vi, at de unge opnår en adfærd, som gør, at de kan klare sig i "normalsamfundet".

Subkulturen bliver anvendelig i den måde, det sociale arbejde foregår på i GR. Derved undgås marginalisering, og man får følelsen af at høre med til en gruppe. De unges identitet styrkes, og de får et tilknytningsforhold, de ikke har kunnet få hos majoriteten af samfundet. Citat fra bruger: *"Jeg er altid velkommen og der er altid noget at lave. Gaderummet er mit holdepunkt"*

De unges ret og socialrådgiverens valg.

I henhold til Grundlovens § 75 har vi alle ret til forsørgelse, hvis vi ikke kan forsørge os selv. Denne forsørgelse defineres nærmere i øvrig dansk lovgivning. For vores målgruppe kan man generelt forholde sig til f.eks. Servicelovens § 3 der oplyser, at enhver har mulighed for at få gratis rådgivning med det formål at forebygge sociale problemer og øve hjælp til selvhjælp. Endvidere er det, ifølge samme paragraf, kommunens ansvar at være opmærksom på om den enkelte har behov for hjælp efter Serviceloven eller anden lovgivning. Det bør også nævnes, at i forhold til

⁴ Ken Heap; "Gruppeteori indenfor social- og sundhedsområdet". 1988

⁵ Interview m. Kalle B. Madsen

⁶ Jens Guldager/Morten Ejernæs; "Sociologi for socialarbejdere". 2000

Activlovens § 1 formål er at: *”forebygge at personer, der har eller kan få vanskeligheder ved at fastholde et arbejde, får behov for hjælp til forsørgelse, og at skabe et økonomisk sikkerhedsnet for enhver, som ikke på anden måde kan skaffe det nødvendige til sig selv og sin familie”. ”I øvrigt skal modtageren ud fra sine behov og forudsætninger have mulighed for medindflydelse/medansvar ved tilrettelæggelsen af hjælpen”.*

Det stiller store krav til den enkelte socialrådgiver såvel fagligt som personligt, i forhold til arbejdet med målgruppen. Der skal tages stilling til hvorvidt man skal anerkende et sted som GR, hvor loven til tider bliver tilsidesat. Skal man henvise en klient til GR, må socialrådgiveren have overvejet det nøje, da rådgiveren denne måske må rykke sine personlige grænser for, hvad han/hun finder acceptabelt, og være i stand til at argumentere for dette. En socialrådgiver fra Brønshøj lokalcenter, der har brugt GR som et aktiveringssted, udtaler: *”De der kommer i GR er hvad man kan kalde absolut utilpassede unge, mange har tidligere været gadebørn. Men de samles, sover og støtter hinanden her”.* En anden socialrådgiver på Nørrebro anerkender GR *”fordi det er et græsrodsinitiativ, der forstår at støtte op om unge, der er i en risikoposition, i forhold til det omgivende samfund – socialt, uddannelses- og erhvervmæssigt.”.* Begge socialrådgiverne retter deres fokus mod det arbejde, der foregår i GR, og de behov de unge skal have dækket.

Socialrådgiverne har dermed samtidig valgt, ikke at anskue eksempelvis forekomsten af hash, som en barriere for et professionelle arbejde med målgruppen.

Kan man forsvare at støtte et alternativ som Gaderummet?

Ifølge Giddens teori⁷ om social integration, er det altafgørende at kende de fænomener, der gør sig gældende mellem mennesker. Hvis man ikke kender og forstår de signaler og normer, der findes mellem mennesker, får man problemer med at finde ud af hvad rammerne er; hvis man ikke opfattes som et menneske, der kan handle efter normerne, forsvinder gensidigheden i handlinger og dermed integrationen.

Den sociale integration baner vejen for integrationen på samfundsplan, kaldet systemintegration.

Ifølge Lilli Zeuner er problemet med Giddens teori, at de processer, der sker på det sociale niveau generaliseres, når det overføres til systemniveauet.

Et andet problem Lilli Zeuner ser ved teorien er, at Giddens mener, at hvis vi bare har tilstrækkeligt med viden, vil vi kunne bestemme det sociale systems udvikling. Dermed tager han ikke hensyn/forbehold for, at der kan eksistere forskellige interesser til det sociale systems udvikling.

⁷ Lilli Zeuner; ” Sociologisk teori om social integration – mod en forskningsteori”. 1997

De unge, som kommer i GR, hører tydeligt ikke til under de normer, som vores samfund sætter til de unge i Danmark. De er i konstant konflikt med normer, værdisæt og regler, og har derfor svært ved at indordne sig, og samtidigt har systemet, det resterende samfund og de unge har svært ved at acceptere forskellen. Citat fra en bruger: ” *Der er ikke plads til proletarer som os i samfundet*”.

Gensidigheden forsvinder og dermed integrationen. De unge mener selv, at de og deres behov ikke bliver forstået, og at der bliver stillet krav til dem, som de ikke formår at opfylde. De føler sig misforstået⁸.

Her kan man sætte spørgsmålstegn ved samfundets generalisering, som åbenbart ikke formår at nå de unge i GR.

Opsummering/spørgsmål:

Vil du som socialrådgiver acceptere et behandlingssted, som tillader rygning af hash?

Kan du, ud fra egne personlige normer og værdier, acceptere rygning af hash på offentligt finansierede behandlingssteder?

Har vi, som lever i det etablerede system brug for syndebukke / har vi brug for afvigere til at synliggøre, at vi andre efterlever de sande normer og værdier?

Kan det politisk forsvares, at kommunen støtter GR økonomisk, hvis stedet ikke overholder politivedtægterne?

Er GR med til at fastholde de unge i en udstødningsproces?

Kan man lade unge utilpassede styre et værested/behandlingssted selv?

Hvorfor skal de utilpassede unge have rum for særlig behandling og et værested?

⁸ Interview med Kalle B. Madsen